

TEM Toimialapalvelu • Syksy 2017

Pk-toimialabarometri

Matkailu

www.tem.fi/toimialapalvelu

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina. Tämän lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön toimialapalveluiden toimeksiannosta tuloksia julkistetaan toimialaryhmittäisinä raporteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä. Tämän lisäksi tuloksia verrataan myös teollisuus- ja palvelualan yrityksiin kokonaisuudessaan.

Syksyn 2017 Pk-yritysbarometri perustuu 4 662 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittämistarpeita ja – esteitä sekä digitaalisuutta liiketoiminnassa. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty omistajavaihdosta sekä muotoilun hyödyntämistä liiketoiminnassa.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Suomen pk-yritysten odotukset lähiajan suhdannenäkymistä ovat jatkuneet hienokseltaan positiivisina keväästä 2017. Koko maan pk-yrityksistä 47 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 9 % huononevan. Saldoluku on nyt +38 kun se edellisellä mittauskierroksella oli +35. Matkailualan pk-yritysten vastaajat arvioivat lähiajan yleiset suhdannenäkymät selvästi positiivisiksi, ja myös lähes vastaaviksi kuin koko maassa, teollisuudessa ja palvelutoimialalla. Toimialalla yleiset suhdannenäkymät ovat myös paremmat kuin keväällä saldoluvin ollessa nyt +40, kun se keväällä 2017 oli +34.

Matkailun toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta jäävät hieman heikommiksi kuin keväällä 2017. Saldoluvuksi muodostuu nyt +6, kun keväällä saldoluku oli +8. Koko maassa työllisyysnäköymät ovat vastaavat kuin keväällä saldoluvin ollessa myös nyt +16.

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (37 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoii 3 % koko maan pk-yrityksistä. Matkailutoimialaa edustavissa pk-yrityksissä on voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä aavistuksen vähemmän kuin koko maassa ja vertailutoimialoilla. Mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä on alalla lähes saman verran ja asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä hieman muita ryhmiä enemmän. Toimialan pk-yritysten vastaajista neljä prosenttia arvioi yrityksensä toiminnan loppuvan seuraavan vuoden aikana, mikä on kaksi prosenttiyksikköä enemmän kuin viime keväällä 2017. Investoinnit ovat vertailutoimialoilla eniten toteutettuja uusiutumiseen liittyviä toimia. Uusien tuotteiden lanseeraaminen, henkilöstön kouluttaminen ja uuden henkilöstön palkkaaminen ovat matkailualalla seuraavaksi yleisimmin toteutettuja uusiutumistoimia

Kansainvälistyminen

Joka viidennellä koko maan ja joka neljännellä toimialan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksistä suoraa tuontia on joka seitsemännellä ja toimialalla alle joka kymmenennellä.

Kehittämisen tarpeet ja esteet

Pk-yrityksissä koetaan olevan eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä sekä henkilöstön koulutuksessa. Pahimpina kehittämisen esteinä nähdään koko maassa kilpailutilanne ja kustannustaso. Matkailualalla kustannustaso sekä yritystoiminnan sääntely ovat pahimmiksi koetut esteet kehittämiselle.

Digitaalisuus liiketoiminnassa

Internet kotisivut, sosiaalinen media ja pilvipalvelut ovat pk-yrityksissä yleisimmin hyödynnetyt tai käytetyt digitaaliset työkalut/palvelut.

Muotoilun hyödyntäminen liiketoiminnassa

Muotoilua hyödyntää liiketoiminnassaan alle puolet koko maata ja hieman yli puolet matkailualaa edustavista pk-yrityksistä.

Sisällys

ESIPUHE.....	1
SISÄLLYS	3
1. JOHDANTO	4
1.1 Barometri.....	4
1.2 Aineisto	5
2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS	6
3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT	7
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN.....	10
5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN	12
6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET.....	14
7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA	16
8. MUOTOILUN HYÖDYNTÄMINEN LIIKETOIMINNASSA.....	18
9. OMISTAJANVAIHDOS.....	19
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-ALUEIDEN YHTEYSTIEDOT	20

Pk-toimialabarometri, syksy 2017, toimialaraportti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

taloustutkimus

Pk-yritysbarometri, syksy 2017

Toimialaraportti, Matkailu

1. JOHDANTO

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Bisnoden yritysrekisteriä sekä Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, koko-luokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 4 662 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2017. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja toimialan vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen ja ekonomisti Petri Malinen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämispäällikkö Esa Tikkanen.

- 1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti Suomen Yrittäjien mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).
- 2) Lisäksi tutkimusaineistosta tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle. Lisäksi uusina alueina vuonna 2011 mukaan tulivat Espoo ja Vantaa.
- 3) Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.
- 4) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % ~31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat vastanneista matkailun toimialaan kuuluvista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoä käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

Taulukko 1. Taustatietoja toimialalta vastanneista yrityksistä

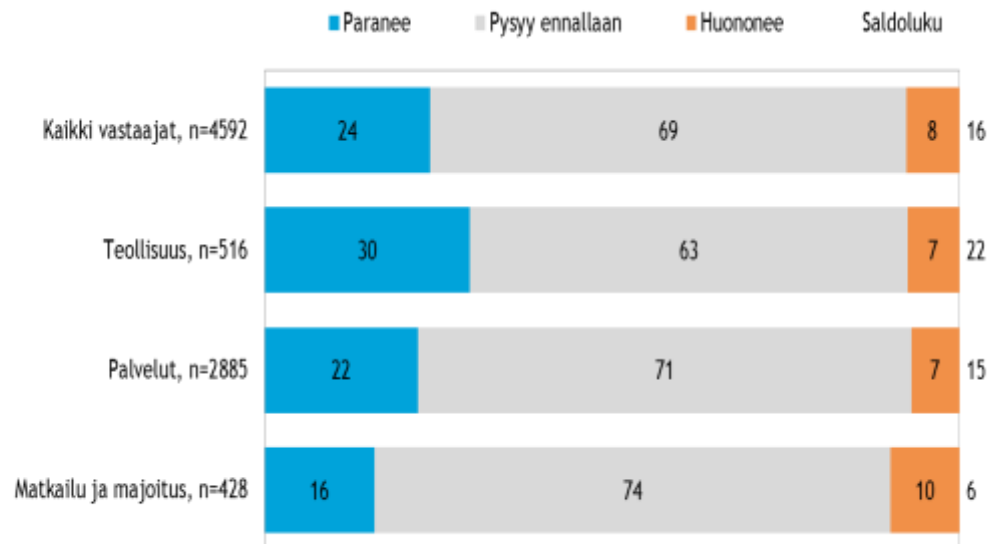
		n=	%	
Toimialaryhmä	Matkailu	438	100	
Toimiala	Hotellit ja vastaavat majoitusliik- keet	50	11	
	Muu majoitus	45	10	
	Muu majoitustoiminta	27	6	
	Ravintolat ja vastaava ravitsemis- toiminta	84	19	
	Ateriapalvelut ja muut ravitse- mispalvelut	37	8	
	Baarit ja kahvilat	27	6	
	Muu matkatoimisto, matkanjärjes- täjä	33	8	
	Varauspalvelut, matkaoppaat yms.	80	18	
	Urheilulaitosten toiminta	10	2	
	Huvi- ja virkistystoiminta	13	3	
	Muu urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut	32	7	
	Liikevaihto vuonna 2016	alle 0,2 miljoonaa euroa	257	59
		0,2-0,49 miljoonaa euroa	79	18
0,5 - 0,99 miljoonaa euroa		47	11	
1,0-1,49 miljoonaa euroa		13	3	
1,5-1,99 miljoonaa euroa		11	3	
2,0-4,99 miljoonaa euroa		12	3	
5 miljoonaa euroa tai yli		16	4	
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	67	15	
	1990-1999	79	18	
	2000-2009	120	27	
	2010-	171	39	
Markkinat, joilla toimii pääasialli- sesti	Paikallisilla tai alueellisilla	281	65	
	Valtakunnallisilla Suomessa	92	21	
	Kansainvälisillä	61	14	

2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS

Työllistämisedotukset ovat koko maassa saldoluvun perusteella vastaavat kuin keväällä 2017. Syksyn pk-yritysbarometrin vastaajista joka neljäs (24 %) arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja alle joka kymmenes (8 %) arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Kuten keväällä, myös nyt saldoluvuksi muodostuu +16. Palvelutoimialan suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvun perusteella samankaltaiset ja teollisuudessa hieman positiivisemmat kuin koko maan pk-yrityksissä.

Matkailun toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta jäävät hieman heikommiksi kuin keväällä 2017, ja ovat myös saldoluvun perusteella koko maan ja vertailutoimialojen pk-yrityksiä heikommät. Toimialan vastaajista 16 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja henkilökunnan määrän pienenemistä ennakoiti 10 %. Saldoluvuksi muodostuu nyt +6, kun keväällä saldoluku oli +8.

Kuva 1. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

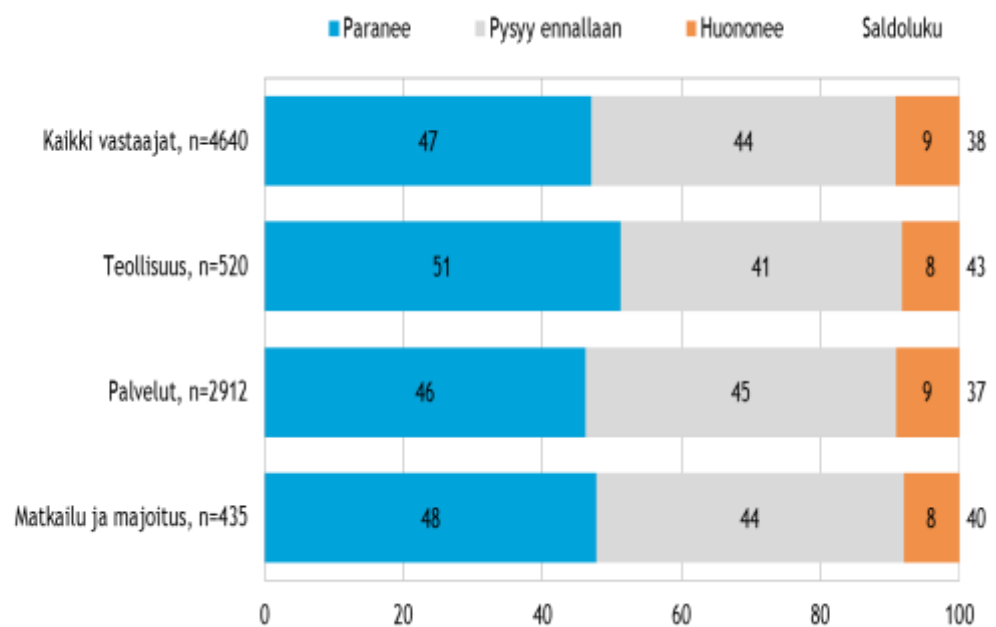

3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten lähiajan suhdannenäkymiä kuvaavan saldoluvun (+38) kehitys on jatkunut hienokseltaan positiivisena keväästä 2017 (+35). Vajaa puolet (44 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 47 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 9 % huononevan. Palvelualoilla sekä teollisuudessa suhdannenäkymät ovat saldoluvun perustella myös hieman toiveikkaammat kuin keväällä 2017.

Matkailualan pk-yritysten vastaajat arvioivat lähiajan yleiset suhdannenäkymät selvästi positiivisiksi, ja myös lähes vastaaviksi kuin koko maassa, teollisuudessa ja palvelutoimialalla. Toimialalla yleiset suhdannenäkymät ovat myös paremmat kuin keväällä saldoluvun ollessa nyt +40, kun se keväällä 2017 oli +34.

Kuva 2. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku %

Taulukko 2. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Koko maa	52	35	13	40
Teollisuus	60	31	10	50
Palvelut	52	35	13	39
Matkailu	51	36	13	38
Investointien arvo				
Koko maa	23	58	19	4
Teollisuus	34	46	19	15
Palvelut	20	61	19	1
Matkailu	22	55	23	-1
Viennin arvo				
Koko maa	15	69	16	-1
Teollisuus	34	55	11	23
Palvelut	13	71	16	-2
Matkailu	13	68	19	-5
Tuonnin arvo				
Koko maa	11	74	15	-4
Teollisuus	18	71	12	6
Palvelut	5	79	16	-11
Matkailu	5	75	20	-15
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Koko maa	40	53	7	33
Teollisuus	42	52	6	36
Palvelut	39	55	7	32
Matkailu	40	53	7	33
Materiaalien hinnat				
Koko maa	44	52	4	40
Teollisuus	60	37	3	57
Palvelut	37	59	4	33
Matkailu	49	47	4	45
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Koko maa	41	54	5	37
Teollisuus	39	56	5	34
Palvelut	39	56	4	35
Matkailu	48	49	3	45

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Kannattavuus				
Koko maa	39	46	14	25
Teollisuus	42	46	12	30
Palvelut	40	46	14	26
Matkailu	37	50	12	25
Vakavaraisuus				
Koko maa	38	53	9	29
Teollisuus	39	55	7	32
Palvelut	39	53	8	30
Matkailu	34	59	7	27
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Koko maa	30	62	8	22
Teollisuus	37	59	4	33
Palvelut	33	59	8	25
Matkailu	33	59	8	26
Tilausten määrä				
Koko maa	48	40	11	37
Teollisuus	55	38	7	48
Palvelut	48	40	12	36
Matkailu	50	38	12	38
Panostukset kansainvälistymiseen				
Koko maa	15	69	17	-2
Teollisuus	30	60	11	19
Palvelut	15	69	16	-1
Matkailu	19	65	16	3

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa liikevaihdon kasvuun (+40) sekä materiaalien hintojen nousuun (+40) uskotaan koko maassa saldolukujen perusteella yleisimmin. Myös palkkakustannusten kasvuun ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun uskovia on selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksestä ovat koko maan pk-yrityksillä vastaavat kuin keväällä 2017. Odotukset investointien arvon kehityksestä jäävät koko maassa edelleen alhaisiksi saldoluvun ollessa nyt +4 (keväällä +3).

Matkailualalla suhdanneodotukset tutkimuksen useimpien eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua ovat saldolukujen perusteella lähes vastaavat kuin koko maassa, teollisuudessa ja palvelualoilla. Vahvimmin toimialalla uskotaan nyt lopputuotteiden tai palvelujen hintojen sekä materiaalien hintojen nousuun (saldoluku molemmissa +45). Odotukset useimpien osatekijöiden osalta ovat vastaavanlaiset tai hieman positiivisemmat kuin kevään barometrissa. Odotukset investointien kehityksestä jäävät toimialalla vielä saldoluvun perusteella niukasti miinusmerkkisiksi (-1).

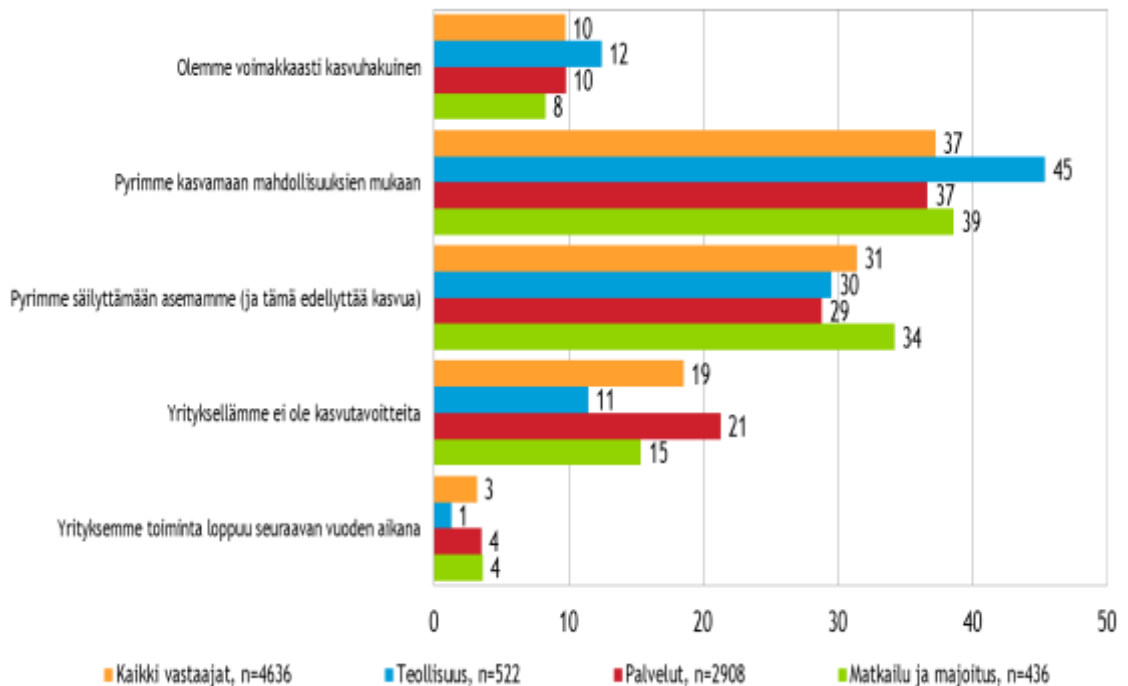
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (37 %). Asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksistä on jonkin verran vähemmän, 31 %. Yritystoiminnan loppumista ennakoi 3 % koko maan pk-yrityksistä.

Matkailutoimialaa edustavissa pk-yrityksissä on voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä aavistuksen vähemmän kuin koko maassa ja vertailutoimialoilla. Mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä on alalla lähes saman verran ja asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksiä on alalla hieman muita ryhmiä enemmän. Toimialan pk-yritysten vastaajista neljä prosenttia arvioi yrityksensä toiminnan loppuvan seuraavan vuoden aikana, mikä on kaksi prosenttiyksikköä enemmän kuin keväällä 2017.

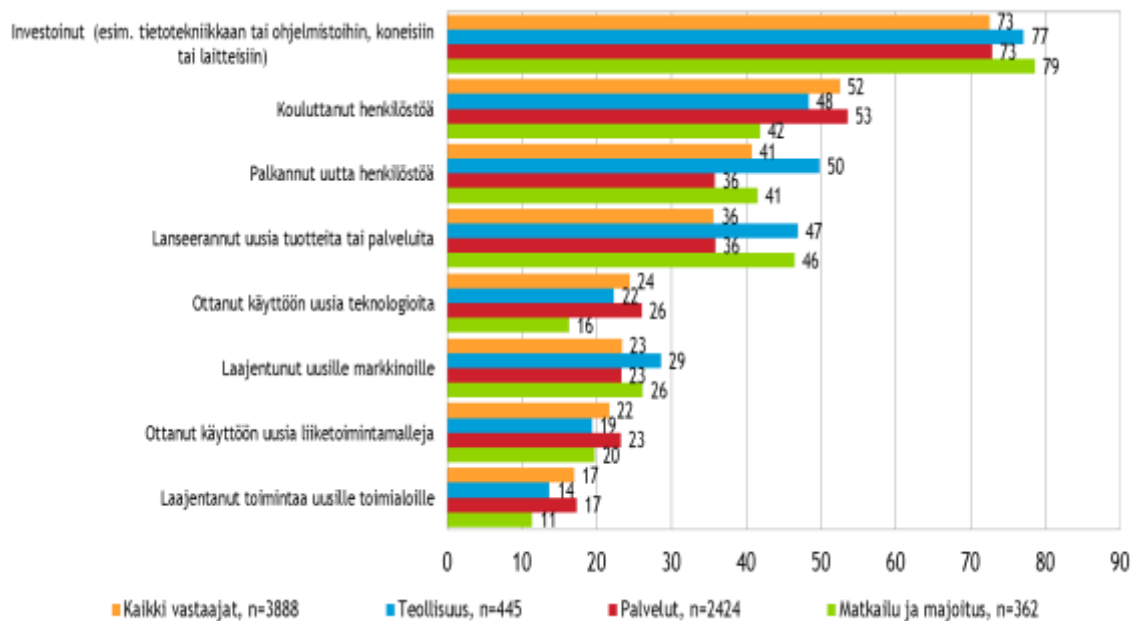
Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on yhteensä koko maassa hieman vähemmän kuin keväällä 2017 (50 % => 47 %). Myös matkailualalla tämä yhteenlaskettu osuus on pienempi kuin otoksessa keväällä (52 % => 47 %).

Kuva 3. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maassa pk-yritysten eniten toteuttamia uusiutumiseen liittyviä toimia. Matkailualalla on myös panostettu eniten investointeihin. Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen, henkilöstön kouluttaminen ja uuden henkilöstön palkkaaminen ovat toimialalla seuraavaksi yleisimmin toteutettuja uusiutumistoimia.

Kuva 4. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, % */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja

5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN

Koko maan pk-yrityksistä noin joka seitsemännellä, teollisuudessa kahdella viidestä ja palvelualan pk-yrityksistä alle joka kymmenennellä on suoraa tuontitoimintaa. Matkailualalta vastanneista päättäjistä seitsemän prosenttia sanoo yrityksellään olevan suoraa tuontia.

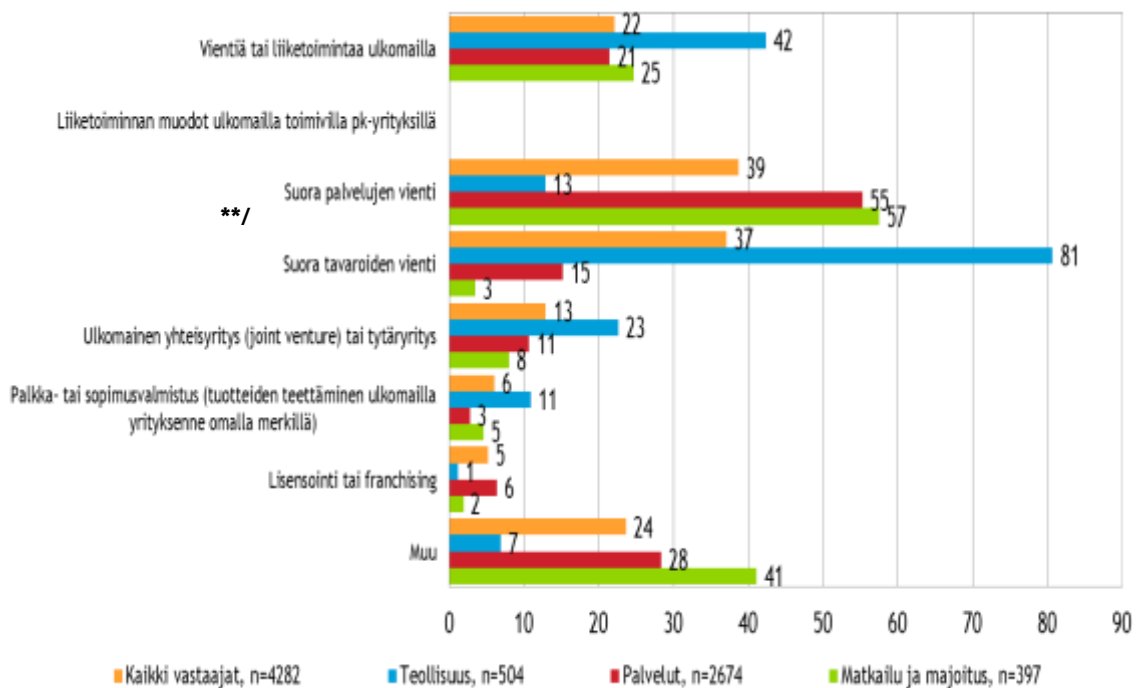
Taulukko 3. Tuontiyriytysten osuus, % pk-yrityksistä

	Koko maa	Teollisuus	Palvelut	Matkailu
Suoraa tuontitoimintaa	15	38	7	7

Noin joka viidennellä koko maan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Näistä suoraa palvelujen ja myös suoraa tavaroiden vientiä on noin kahdella viidestä.

Matkailualaa edustavissa pk-yrityksissä vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla on joka neljännellä kyselyyn vastanneista. Näistä suoraa palvelujen vientiä on lähes kolmella viidestä ja suoraa tavaroiden vientiä kolmella prosentilla.

Kuva 5. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä */

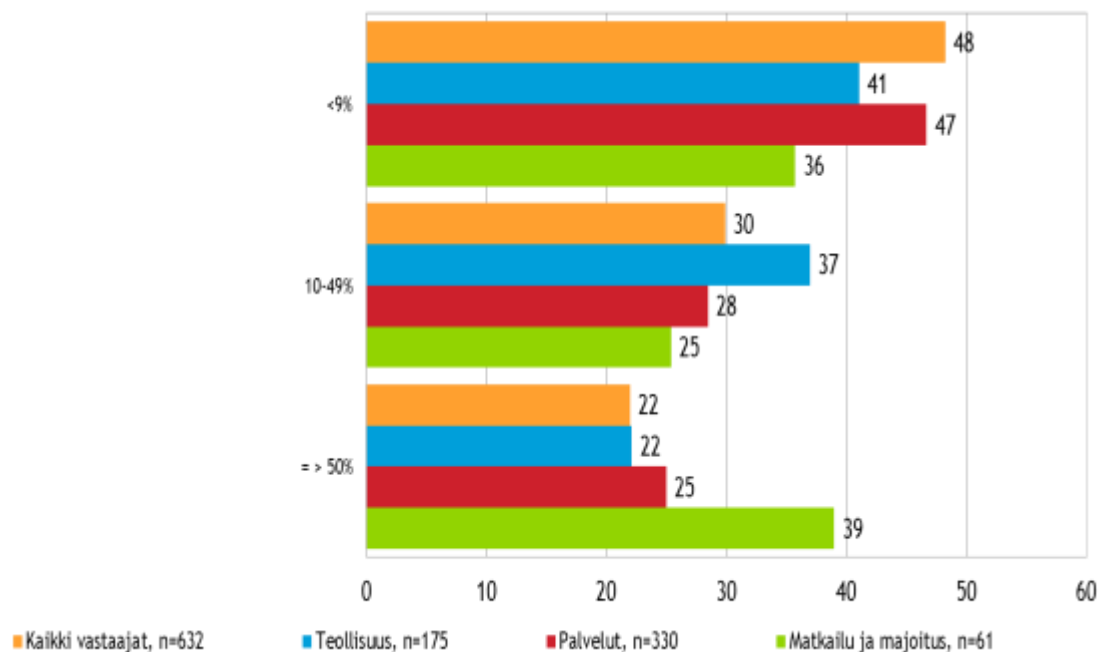

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja

**/ Kysytty aiemmin muodossa Suora vienti; tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia

Vajaalla puolella koko maan ja matkailualalla reilulla kolmasosalla suoraa vientitoimintaa harjoittavista pk-yrityksistä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %.

Kuva 6. Viennin osuus suoraa vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2016, % yrityksistä

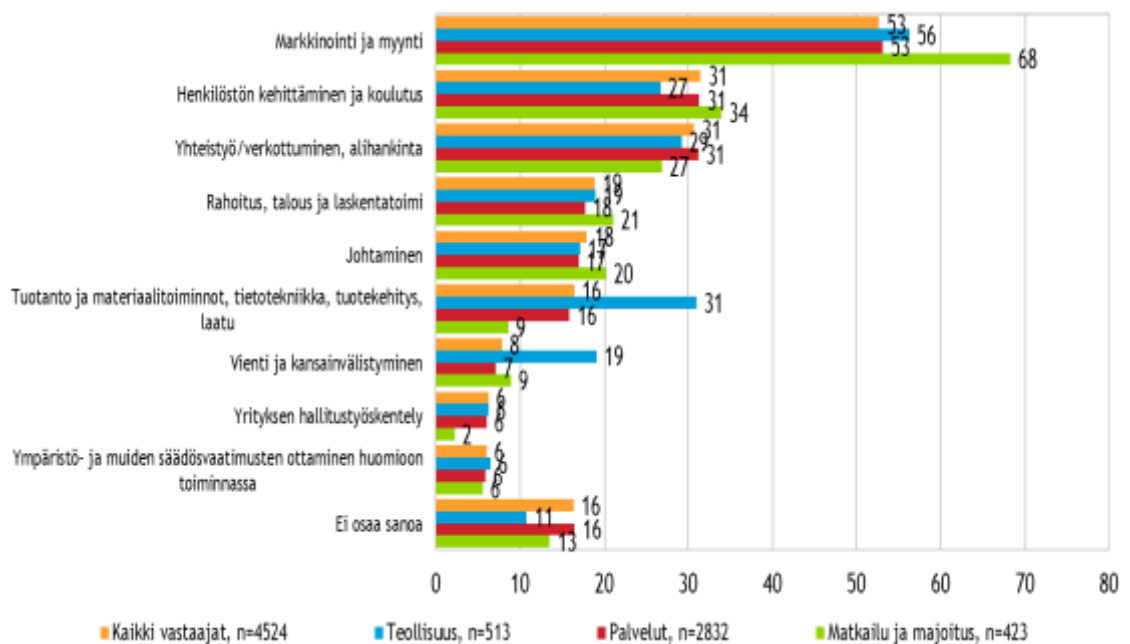

6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET

Koko maan tasolla pk-yritykset näkevät selvästi eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä (53 % mainitsee). Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on yhteistyössä/verkottumisessa ja alihankinnassa sekä henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa (31 % mainitsee molemmat).

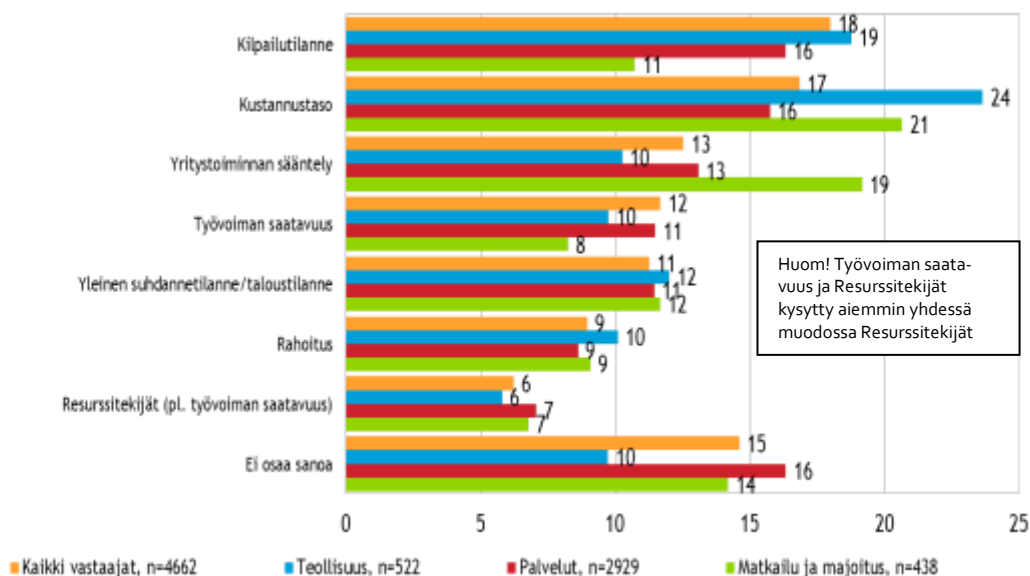
Matkailualalla pk-yritysten kehittämistarpeista muita ryhmiä selvemmin ykkösenä on myös myynti ja markkinointi (68 % mainitsee). Henkilöstön kehittäminen ja koulutus sekä yhteistyö/verkottuminen ovat matkailussa koko maan ja vertailutoimialojen tapaan seuraavina kehittämistarpeissa.

Kuva 7. Pk-yritysten kehittämisen tarpeet, %

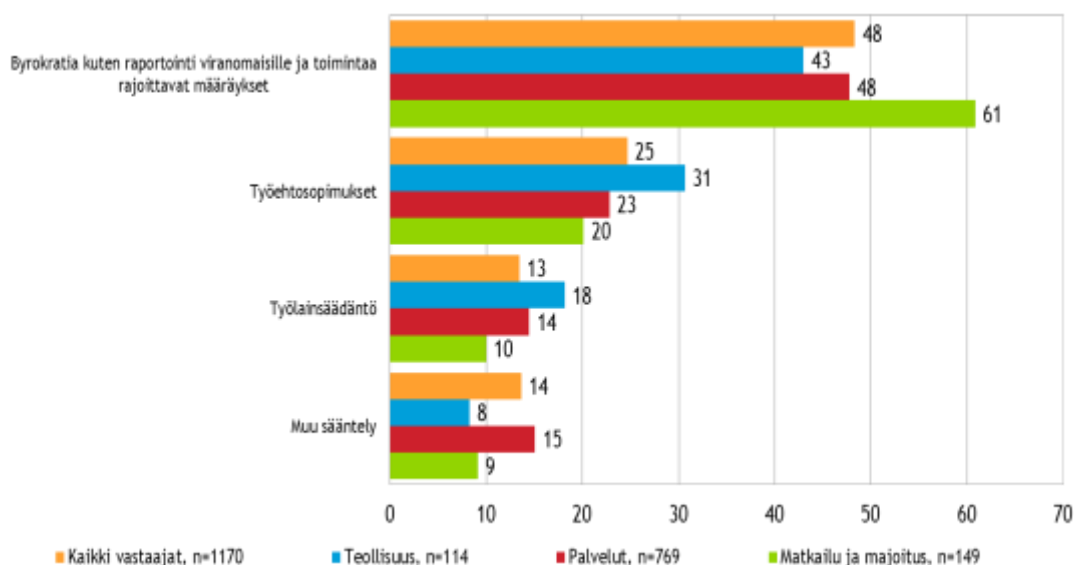
Koko maassa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään tasapäisesti kilpailutilanne ja kustannustaso. Matkailualalla kustannustaso sekä yritystoiminnan sääntely ovat pahimmiksi koetut esteet kehittämiselle. Etenkin yritystoiminnan sääntely koetaan toimialalla muita ryhmiä selvemmin kehittämisen esteenä. Kilpailutilannetta eivät toimialan vastaajat sen sijaan näe yhtä merkittävänä esteenä kehittämiselle kuin muissa ryhmissä koetaan. Verrattuna kevään 2017 tilanteeseen koetaan yleinen suhdanne/taloustilanne nyt pienempänä kehittämisen esteenä sekä koko maassa että vertailuryhmissä.

Kuva 8. Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, %

Kuva 9. Pk-yritysten sääntelystä aiheutuvat merkittävimmät kehittämisen esteet, %

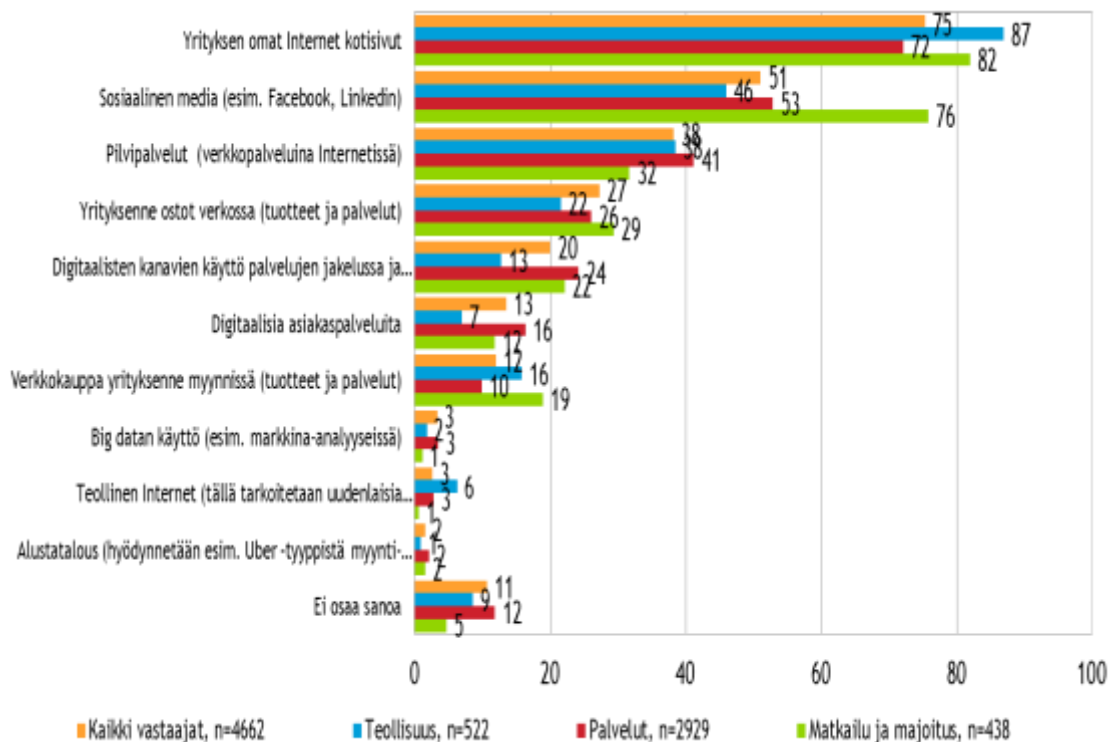
Yritystoiminnan sääntelyn osatekijöistä byrokratia on pk-yrityksille merkittävin kehittämisen este. Tämä korostuu etenkin matkailualalla.

7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA

Kolmella neljästä koko maan pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Matkailualan vastanneista päättäjistä kahdeksalla kymmenestä ja teollisuudessa lähes yhdeksällä kymmenestä on yrityksessään omat Internet-sivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja. Toimialalla sosiaalinen media on selvästi koko maata ja vertauryhmiä edustavissa pk-yrityksissä yleisemmin hyödynnetty.

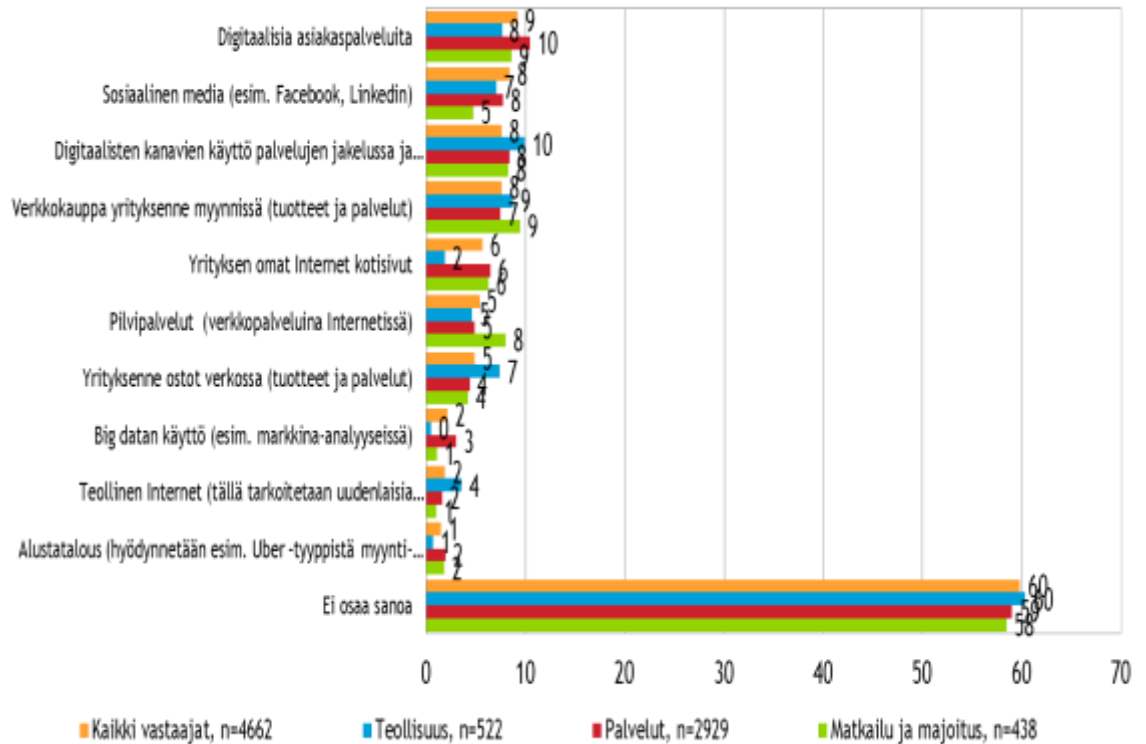
Kuva 10. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja

Kuva 11. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana, %, */

Digitaalisten työkalujen/palvelujen eri vaihtoehtoja aiotaan pk-yrityksissä ainakin jossain määrin vuoden sisällä ottaa käyttöön melko laajamittaisesti. Melko suuri osa vastaajista ei kuitenkaan ottanut kantaa kysymykseen.

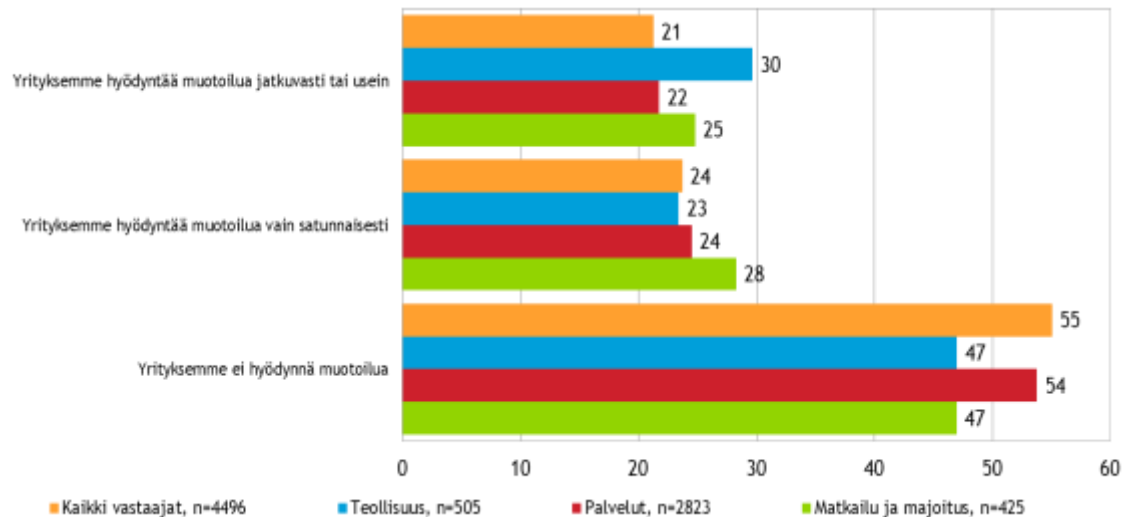

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja

8. MUOTOILUN HYÖDYNTÄMINEN LIIKETOIMINNASSA

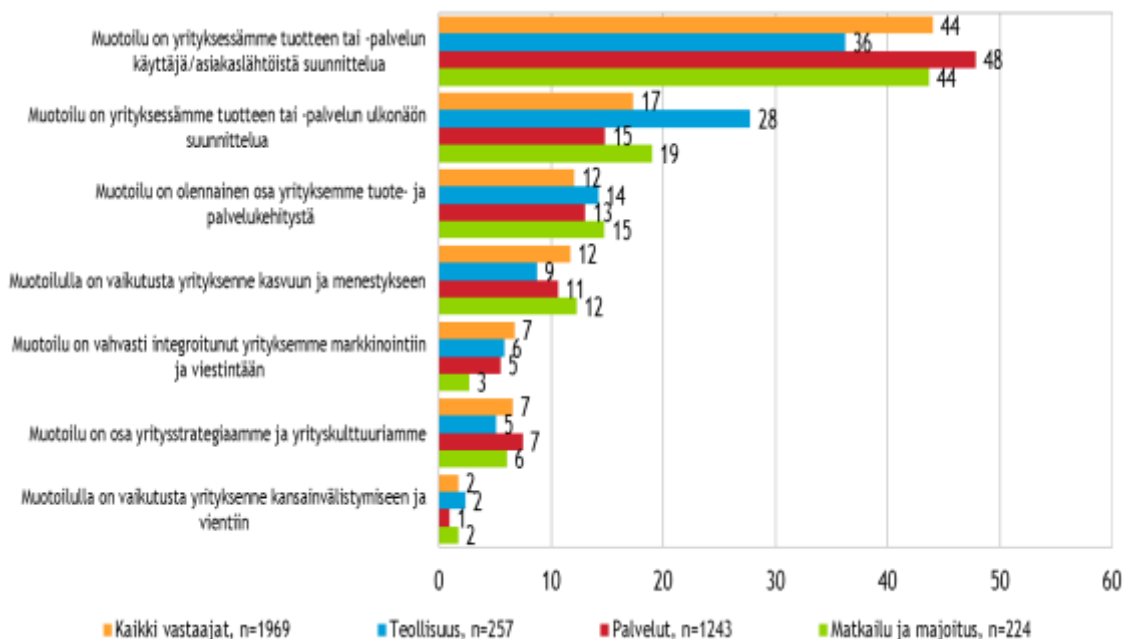
Yli puolet vastanneista koko maan pk-yrityksistä ei hyödynnä muotoilua yrityksen liiketoiminnassa. Teollisuudessa ja matkailualalla on hieman enemmän muotoilua hyödyntäviä pk-yrityksiä kuin koko maassa ja palvelutoimialalla.

Kuva 12. Muotoilun hyödyntäminen yrityksen liiketoiminnassa, %

Merkittävä osa muotoilua liiketoiminnassaan hyödyntävistä pk-yrityksistä sanoo muotoilun olevan yrityksessään tuotteen- tai palvelun käyttäjä-/asiakaslähtöistä suunnittelua. Teollisuusyrityksissä muotoilua hyödynnetään muita ryhmiä enemmän tuotteen tai palvelun ulkonäön suunnittelussa.

Kuva 13. Miten muotoilua hyödynnetään pk-yrityksissä?, %

9. OMISTAJANVAIHDOS

Noin puolet vastanneista koko maan pk-yrityspäätäjistä ei ole suunnitellut omistajanvaihdoksen toteuttamista lainkaan. Teollisuudessa ja matkailualalla tämä osuus on lähes vastaava kuin koko maassa. Palveluissa omistajanvaihdosta on suunnitellut hieman useampi, noin kolme viidestä vastanneesta. Omistajanvaihdosta suunnittelevat aikovat toteuttaa vaihdoksen pääosin seuraavan viiden vuoden aikana.

Taulukko 4. Omistajanvaihdoksen suunnittelu, %

	Ei lainkaan	0-2 vuoden aikana	3-5 vuoden aikana	6-10 vuoden aikana	10 >
Koko maa	53	13	15	12	7
Teollisuus	50	19	17	12	6
Palvelut	57	11	14	11	7
Matkailu	52	18	13	11	7

Työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten yhteystiedot

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 029 506 0000
tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Gygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Asemakatu 19, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

Pellavatehtaankatu 25, 33100 Tampere
Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere
puhelin 0295 036 000
ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraaninkatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kallanranta 11, 70100 Kuopio
puhelin 0295 026 500
ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Valtakatu 12 B, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
ely-keskus.fi/varsinais-suomi

Työ- ja elinkeinoministeriö

www.tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet